

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันในทุกประเทศถึงบทบาทสำคัญของการอ่านออกเขียนได้ หรือการรู้หนังสือว่าจะมีส่วนสร้างเสริมความผาสุกส่วนบุคคล และความเจริญก้าวหน้าของประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน การอ่านนับได้ว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานของการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองดังที่ อนงค์ บุญเลิศ (2538, หน้า 1) ได้แสดงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข่าวสาร ประเทศที่จะพัฒนาคือประเทศที่มีประชากรที่มีคุณภาพสามารถรับข่าวสารได้รวดเร็วและชาญฉลาด การอ่านหนังสือเป็นวิธีรับข่าวสารที่แตกต่างจากสิ่งอื่นๆ หนังสือเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้คิดและจินตนาการได้กว้างไกล หนังสือสามารถบันทึกประสบการณ์ของมนุษย์ไว้อย่างกว้างขวาง ตลอดจนบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการสมัยใหม่ มนุษย์จำเป็นต้องเรียนรู้ และปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้ที่สามารถอ่านออกเขียนได้จึงเป็นผู้ที่รับข่าวสาร ได้รวดเร็วมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ คำกล่าวนี้สอดคล้องกับความเห็นของกรมวิชาการ (2538 , หน้า 71) ที่กล่าวว่าความสามารถทางการอ่านเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าองค์การระดับนานาชาติ เช่น องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จะใช้ความสามารถในการรู้หนังสือของประชากรประเทศต่างๆ เป็นดัชนีวัดระดับการพัฒนาของประเทศนั้น

ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะที่สำคัญต่อการเรียนการสอนมาก ดังที่ วชิระ จันทาโทอ่อน (2532 , หน้า 2) ให้ความเห็นว่าการอ่านมีความสำคัญยิ่งต่อเด็กในโรงเรียนเพราะกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในโรงเรียนนั้นต้องอาศัยทักษะการอ่านเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นการอ่านจึงสำคัญที่สุดในหลักสูตรทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาและระดับมหาวิทยาลัยความก้าวหน้าทางด้านการวิชาการของเด็กขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านของเด็กเป็นสำคัญ และ อนงค์ บุญเลิศ (2538, หน้า 3) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการอ่านเป็นกุญแจสำเร็จทางการศึกษา และเป็นอาวุธสำคัญในการดำเนินชีวิต บุคคลยิ่งอ่านมากยิ่งรู้มาก ความรู้เป็นพื้นฐานของความสำเร็จในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านจับใจความสำคัญซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของการอ่านทุกประเภท ดังที่ แววมยุรา เหมือนนิล (2538, หน้า 15) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการอ่านจับใจความเป็นความเข้าใจเรื่องที่อ่านระดับต้น และเป็นพื้นฐานสำคัญมากสำหรับการอ่านระดับสูงต่อไป เช่น ถ้านักเรียนจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ คือไม่รู้เรื่อง ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ว่าเรื่องนั้นดีหรือไม่ดีไม่ได้เลย

นอกจากนี้ ศศิธร อินต๋น (2535 , หน้า 21) ได้กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญเป็นทักษะที่จำเป็นต้องฝึกฝนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเรียนเรื่องอะไร ในระดับไหนก็ตาม เพราะถ้าไม่สามารถจับใจความได้นักเรียนจะไม่ได้ประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม การสอนอ่านก็ยังประสบปัญหาอยู่ เนื่องจากนักเรียนบางส่วนไม่สามารถใช้ทักษะการอ่านให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการสอนของครู ซึ่ง รัชนิ ศรีไพรวรรณ (2529 , หน้า 480) ได้แสดงความคิดเห็นว่า พัฒนาการทางด้านการอ่านของเด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาค่อนข้างช้า เพราะวิธีสอนอ่านไม่ได้พัฒนาทักษะการอ่าน แม้ว่าหลักสูตรจะเปลี่ยนไปแต่การสอนอ่านยังคงสอนแบบเดิมอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ประดิษฐ์ เมฆไชยภักดิ์ (2537, หน้า 69) ที่ว่า ครูในโรงเรียนจะสอนให้เด็กอ่านได้เท่านั้น แต่ไม่มีวิธีปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน หรือใช้การอ่านหาประโยชน์ให้มากนัก ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับความเห็นของ แววมยุรา เหมือนนิล (2538 , หน้า 4) ที่ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีนิสัยรักการอ่านหนังสือต่างๆ น้อย ส่วนหนึ่งเกิดจากนักเรียนจำนวนมากอ่านจับใจความไม่เป็นหรืออ่านได้ช้า ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ตำราที่เกี่ยวกับการอ่านส่วนใหญ่มักเสนอทฤษฎีหรือหลักการอย่างกว้างๆ ขาดต่อการปฏิบัติให้เกิดผล การฝึกทักษะการอ่านในชั้นเรียนก็มีจำกัด ปัญหาการอ่านในโรงเรียนจึงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง และมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะโลกไร้พรมแดนในปัจจุบันมีหนังสือและข่าวสารต่างๆท่วมทับ ในขณะเดียวกันได้เกิดสื่อที่รับรู้ได้ง่ายกว่าหนังสือมากมาย

จากสาเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำลง ดังจะเห็นได้จากรายงานการประเมินความสามารถในการอ่านของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 8 ปีการศึกษา 2533 รายวิชาภาษาไทย (เอกสารหน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา 8 , 2533) พบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 8 มีความสามารถในการอ่านโดยเฉลี่ยร้อยละ 45.07 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และจากรายงานการวิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนน่านนคร อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2537 รายวิชาภาษาไทย (เอกสารฝ่ายวัดผลประเมินผลโรงเรียนน่านนคร, 2537) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนน่านนคร มีผลการเรียนเฉลี่ยในรายวิชาภาษาไทย ในภาคเรียนที่ 1 อยู่ในระดับ 1.41 และภาคเรียนที่ 2 อยู่ในระดับ 1.52

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านจับใจความสำคัญ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนภาษาไทยต่ำ ให้มีความสามารถทางการอ่านจับใจความสูงขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนต่อไป และเพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอ จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้ พบว่า การเรียนโดยวิธีนี้จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้ (Mastery Learning) มาจากแนวคิดของบลูม (Bloom) ที่เชื่อว่าคนทุกคนหรือเกือบทุกคนสามารถเรียนวิชาที่จัดสอนในโรงเรียนได้ถึงขั้นรู้วิชานั้นอย่างชัดเจนได้ ถ้าสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละคน และให้เวลาสำหรับเรียนวิชานั้นแก่เขาอย่างเพียงพอแก่ความสามารถที่จะเรียน และในระหว่างที่เรียนนั้นเขาได้รับความช่วยเหลือ ได้มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนหรือข้อผิดพลาดของเขาอย่างทันท่วงที จากหลักการนี้ ฮอททคิส (Hotchkis) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยแมคโคว์รี ออสเตเรีย ได้เสริมด้วยการสอนให้เกิดความคิดรวบยอด เพราะเห็นว่าการศึกษาจำนวนมากไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนนั้น เป็นเพราะไม่เข้าใจความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังเน้นการสอนให้ตรงจุด ให้เกิดความแม่นยำโดยใช้แบบฝึก ซึ่งกำหนดปริมาณงานและเวลาเอาไว้จำกัดเพื่อให้เกิดความตั้งใจในการฝึกให้เสร็จในเวลาอันรวดเร็ว และมีความถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วย อีกทั้งยังสนใจในการปรับพฤติกรรมอีกด้วย (บรรเจอดพร รตนพันธุ์, 2533 หน้า 3)

จากหลักการนี้ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีสอนโดยใช้กระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้ตามแนวของฮอททคิส น่าจะนำมาใช้พัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบแน่ชัดว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญสูงขึ้นมากน้อยเพียงใด และผู้วิจัยยังได้สนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำต่อวิธีสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้วิธีสอนที่เหมาะสมจะนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำ ต่อวิธีสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2539 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 อยู่ในระดับ 0-1

2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาจากหนังสือเรียน บทความ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ โดยคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ 3 แบบ ได้แก่

- 2.1 การอ่านบทความ
- 2.2 การอ่านบทละคร
- 2.3 การอ่านบทร้อยกรอง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น

วิธีสอนโดยใช้กระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้

3.2 ตัวแปรตาม

3. 2. 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนซึ่งเรียนโดยใช้วิธีสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้

3. 2. 2 ความคิดเห็นของนักเรียนต่อวิธีสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำ ที่ได้รับการสอนตามกระบวนการเรียนเพื่อรอบรู้ร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญสูงขึ้นถึงเกณฑ์การรอบรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ศัพท์บางคำในความหมายและขอบเขตดังนี้

การสอนตามหลักการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยยึดหลักการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ตามแนวของฮอทชคิส (Hotchkis) โดยแบ่งเนื้อหาของบทเรียนออกเป็นหน่วยย่อยๆ และเรียงลำดับความยากง่าย นอกจากนั้นยังเน้นการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด เกิดความแม่นยำและการปรับพฤติกรรมด้วย

วิธีสอนอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ หมายถึง การสอนอ่านจับใจความสำคัญโดยจัดลำดับขั้นตอนตามกระบวนการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ ของฮอทชคิส

ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านสามารถสรุปสาระสำคัญ แปลความหมายของสิ่งที่อ่าน และเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่องนั้นๆ ได้

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำ หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนน่านนคร อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คะแนนในภาคเรียนที่ 2 อยู่ในระดับ 0-1 โดยถือตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

เกณฑ์การรอบรู้ หมายถึง ระดับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ที่จะบอกว่านักเรียนคนใดมีความรอบรู้ในสิ่งที่เรียนแล้ว เช่น ในเนื้อหาหนึ่งถ้ากำหนดเกณฑ์การรอบรู้ไว้ 75% หลังจากเรียนจบแล้วเมื่อมีการทดสอบนักเรียนจะต้องทำข้อสอบซึ่งมาจากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้น้อยร้อยละ 75 ของจำนวนข้อสอบทั้งหมด จึงจะถือว่ามีความรอบรู้ในเนื้อหาที่เรียนนั้นแล้ว ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การรอบรู้ไว้ ร้อยละ 75

ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ต่อการเรียนตามกระบวนการเรียนรู้เพื่อรอบรู้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการสอนทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำ
2. ได้ตัวอย่างแผนการสอน แบบฝึก และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3